

Heide [VERTELT]

www.heidevertelt.be



310

21 december 2025

Op naar Kerstdag met vier weken advent!

In aanloop naar Kerstdag brengen wij vier weken lang, een kort verhaaltje, wat gebaseerd op de noden in de wereld, maar ook noden dicht bij huis. Het zijn verhalen om over na te denken en al of niet te projecteren naar onze manier van leven of denken.

De vierde adventsweek: *"Rogate"*, (vraagt, bidt).

Tijdens de vierde adventsweek komt de verwachting nog wat dichterbij, het is de laatste zondag van het jaar voor Kerstmis. Voor de katholieke gemeenschap is het de nakende verwachting bij de komst van Jezus. De nadruk ligt vaak ook op moeder Maria en haar bereidheid om Christus ter wereld te brengen. Het Latijnse woord *"rogate"* komt van het werkwoord *"rogare"* wat vragen, verzoeken, bidden betekent. Tijdens deze week kijkt zowat iedereen uit naar de komende feestdagen. Voor velen vertaalt dat zich ook in het doen van aankopen voor een feestmaal, gepaard gaande met de nodige versieringen en kledij of het aankopen van cadeautjes. Iedereen is deze week wel begaan en onderhevig aan drukte. Het zijn gewoonten die wij door de jaren heen allen zelf hebben gecreëerd. Uit mijn jeugd jaren herinner ik geen uitgebreide kerstfeesten, toen was er meer aandacht voor het kerstgebeuren. De kerstboom met kerststal stond opgesteld op een centrale plaats in de huiskamer. In de vroege avond, net voor bedtijd, werd het licht gedoofd en werden kaarsjes ontstoken. Samen zongen wij een kerstlied bij de kerststal. Het accent werd gelegd op het kerstverhaal. Maria en Jozef die naar Bethlehem trokken en in een vervallen stal terechtkwamen bij enkele dieren. In deze stal werd het kind geboren en in het stro van een voederkribbe gelegd. De herders uit de buurt leverde bijstand, de aanwezige dieren zorgden voor de warmte. Een ster verscheen boven deze stal om deze geboorte aan te kondigen. Dit scenario gaan we niet meer, of nog zeer weinig, zien in onze gezinnen. Kerstavond is nu veelal een familiebijeenkomst geworden waar de geboorte van Christus niet meer zo centraal staat.



Cadeautips!

December "cadeautjesmaand"
twee voorstellen!

"waar lijn 12 haar sporen achterliet"

te koop bij dagbladhandel Bouckaert-Pelckmans, Carrefour, Visit
Kalmthout (35 euro)

"de Kalmthoutse Gouden sportgeschiedenis"

bij Visit Kalmthout (nog een beperkte oplage, 20 euro)



Kerst in 1900.



Wanneer het jaar ten einde liep leek het alsof de hele wereld even verstilde. In het huis van de familie Janssens, afgelegen in het gehucht de Achtzaligheden, gloeide het haardvuur als een warme kern in de winterse kou. Buiten kraakte de grond van nachtvorst, en de heide lag breed en stil onder een deken van rijm. Binnen, waar de geur van stoofperen en turf hing, was het warm genoeg “voor lijf én ziel”, zoals moeder Cornelia zei. Op de kast

stond de adventskrans, eenvoudig opgemaakt met sparrentakken en rode linten, door vader Adriaan en zoon Gerard uit het bos gehaald. Elke zondag stak moeder een extra kaarsje aan, terwijl grootmoeder Anna Catharina met zachte stem vertelde hoe het licht symboliseerde dat het Kindje Jezus dichterbij kwam. “Wij wachten zoals de herders wachtten,” zei ze dan. Kleine Anna vroeg eens of Jezus ook echt voorbij de heide zou komen. “Als ge uw hart warm houdt,” antwoordde grootmoeder, “dan ziet Hij u, zelfs hier tussen de den en de zandgronden.” In die tijd leefde men nog sterk met de ritmes van kerk en natuur. Kerstmis was niet enkel een feest van gezelligheid, maar vooral een diepreligieuze gebeurtenis. Het verhaal van de herders op het veld was sterk aanwezig in de verbeelding van de mensen. Op koude avonden vertelde grootmoeder hoe de herders in verre landen ooit in de nacht waakten over hun schapen, precies zoals schaapherders hier op de heide tijdens de zomer deden. Zij trokken van land naar grazige velden, sliepen buiten onder een mantel, luisterend naar het geluid van hun dieren en het huilen van de wind. “Toen de engelen zongen ‘Ere zij God’,” zei grootmoeder, “waren het eenvoudige herders, zoals onze herders, die het eerst het goede nieuws hoorden.” Ze legde uit dat daarom het geloof in de Kempen zo diep wortelde: men voelde zich verwant met die eenvoudige lieden van het kerstverhaal.

De dagen voor kerst waren gevuld met voorbereidingen. Moeder liet het huis blinken, want “een proper huis is een teken van eerbied”, terwijl Johanna en Anna de ramen schoonmaakten met water uit de pomp. Fran sjouwde turf, en kleine Cornelia liep overal tussen door met haar pop, alsof zij al zelf moeder speelde. Buurman Raets kwam langs met eieren. Hij vertelde dat zijn grootvader ooit schapen hoedde op de heide en dat in de stille nachten de sterren helder stonden als diamanten, zoals volgens de legende de ster van Bethlehem had geschitterd. “Ge moet eens kijken op kerstavond,” zei hij tegen de kinderen, “soms lijkt er eentje harder te blinken dan de rest.”

De dag voor kerst haalde vader Adriaan een den uit het bos, klein maar vol naalden, zoals het toen gebruikelijk was. Versiering was eenvoudig: appeltjes, noten in zilverpapier, papieren engeltjes en koekjes aan een rood draadje. Terwijl Gerard op een stoel stond om een ster van gevouwen papier bovenaan te hangen, zei hij: “Moeder, die ster moet hoog, anders vindt ‘t Kindje Jezus onze boom niet.” Zij lachte en antwoordde: “Ge moet niet hoger reiken dan uw voeten kunnen dragen.” ’s Avonds, bij rijstap met kaneel, zongen ze kerstliederen. Grootmoeder, die de woorden nog kende zong zacht oude Latijnse kerstliederen. Even leek het alsof tijd geen rol speelde. Toen het bijna middernacht was, trokken ze naar de kerk. De wind beet in hun wangen en de sneeuw kraakte onder hun klompen, maar in de verte klonken de klokken. “Zoals de herders zijn opgestaan toen zij de engelen hoorden,” zei vader. In de kerk rook het naar wierook en dennengroen. De celebrant sprak over de eenvoud van de stal, een voederbak als bed, en over de ster die volgens de Schrift de wijzen leidde. Velen geloofden dat die ster, als zij op kerstdag helder stond, voorspoed bracht. Na de mis kregen de kinderen van de pastoor een suikerstok. Ze hielden hem als een kostbaar kleinood in hun koude handen. Op kerstmorgen, was het huis weer vroeg wakker. Terwijl moeder spek en eieren bakte vertelde grootmoeder opnieuw het verhaal van de herders, hoe zij, als eersten, knielden bij de kribbe. Na het ontbijt las zij uit de bijbel: “En Maria baarde haar eerstgeboren zoon...” Er viel een diepe stilte, alleen onderbroken door het zachte knetteren van het vuur. “Dat is toch

het mooiste verhaal dat er bestaat,” zuchtte moeder. Later kwamen de buren langs om zalig kerstfeest te wensen. Er werd gezongen en een glaasje jenever gedeeld. Vader vertelde over zijn jeugd, toen hij ooit met een slee tot in Wuustwezel reed, “met geiten ervoor, niet met paarden,” wat de kinderen deed schaterlachen. Bij het vallen van de avond stak hij nog één kaars aan. “Voor wie hier niet meer kunnen zijn.” Buiten lag de heide wit en stil onder het maanlicht. Er stond één ster opvallend helder aan de hemel. Gerard wees ernaar en fluisterde: “Kijk, dat moet ze zijn.” Grootmoeder knikte en antwoordde: “Voor wie goed is van hart, schijnt ze altijd.” Zo vierden de Janssens hun kerst in 1900: eenvoudig, gegrond in geloof en natuur, met verhalen van schaapjes en herders, onder dezelfde sterrenhemel die eeuwen geleden boven Bethlehem schitterde, en met een hart vol dankbaarheid voor licht in de donkerste nacht.

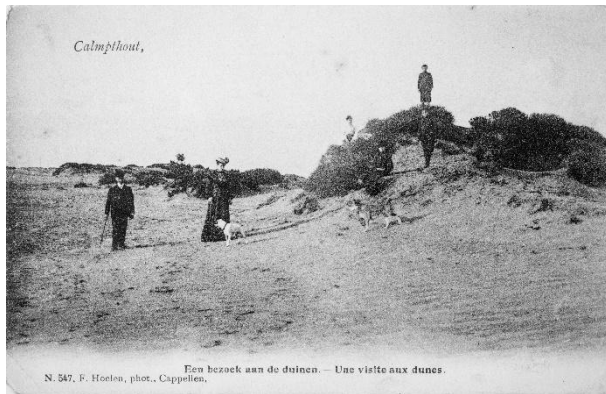


Enkele dagen na Kerstmis begonnen de voorbereidingen voor oudejaar en nieuwjaar. Een van de taken voor vader Adriaan was het maken van een “echte rommelpot”. Adriaan begon met te zoeken wat hij in huis of in de schuur had liggen. Hij nam meestal een varkensblaas, een overblijfsel van de slachtmaand in december, want dat was het beste materiaal: dun, sterk en goed trommelend. Als de blaas al gebruikt

was of niet meer goed, nam hij gewoon een stuk vochtig perkamentachtig papier, of zelfs een oud stuk kalfsvet dat Cornelia had gedroogd. Eerst zocht hij een aardewerken pot of een houten boterpot die ergens in de schuur stond. Soms gebruikte hij een blikken bus, als er toevallig een lege was, maar aardewerk gaf de warmste klank. Hij hield de pot onder zijn arm, veegde het stof eraf en zei: “’t Moet niet schoon zijn, alleen luid.” Cornelia, die hem goed kende, grinnikte alleen maar. Uit een bundel stokken koos hij een rechte hazelaarstok, ongeveer zo dik als een pink. Die schilde hij schoon met zijn mes, zodat er geen schors meer aan zat. De tak moest soepel genoeg zijn om te trillen, maar stevig genoeg om te trekken. Dan pakte hij de varkensblaas, nog licht vettig. Hij draaide ze om zijn hand, zodat het vel zich goed opende. De kinderen vonden dat altijd een vies moment. “Vader, dat stinkt!” riep Gerard. “Hoe meer dat stinkt, hoe beter dat rommelt,” antwoordde Adriaan. In het midden van het vel plaatste Adriaan het stokje en bond het met een touwtje goed vast aan de blaas. Hij spreidde het vel over de opening van de pot. Als het een blaas was, trok hij ze strak en bond ze met touw van gedroogde vlasvezels rondom de rand van de pot vast. Als het papier was, maakte hij het eerst vochtig met speeksel of warm water, zodat het zich beter liet spannen en daarna, eenmaal droog, keihard stond. Het moest bijna kraken van de spanning. Daarna wreef hij zijn handen in met een beetje vet of speeksel, dat was zijn “smeermiddel”. Hij greep de stok vast en schoof er met zijn hand zachtjes over en weer. De rommelpot gromde meteen. “Rroemmm... rroemmm...!” Ludo sprong achteruit. “Vader, daar zit een beer in!” Adriaan lachte breed. “Dat is nu een echte rommelpot. Ge moet hem horen tot op ’t dorp.” Hij gaf de pot aan de kinderen. Eén trok aan de stok, iemand anders hield de pot vast. Het geluid zwol aan tot een diepen dreunend gerommel dat door heel het kleine huisje ging. Cornelia schudde haar hoofd maar kon haar glimlach niet verbergen. “Als ge met oudejaar door de straten trekt, zullen ze u van ver horen.” Adriaan keek er tevreden “Een mens heeft geen geld nodig om kabaal te maken,” zei hij. “Dat kunnen wij ook.”

(bijdrage van Wim Kuyps)

De pittoreske kempen. In het weekblad ‘*Notre Pays: Revue Panoramique Belge*’ verscheen op 2 mei 1920 een Franstalig artikel met een lofzang over de Kalmthoutse heide. Hieronder de vrije vertaling. De pittoreske Kempen “Is er werkelijk,” schrijft Jules Destrée, “een andere streek op de wereld waar de milde natuur heeft toegestemd om, binnen een zo beperkt gebied als ons België, zo’n wonderlijke opeenvolging van landschappen en zoveel redenen om te leven bijeen te brengen” Toch zijn er nog steeds bos of de zee, en die de bewonderenswaardige Belgische landschappen negeren, deze van het Vaderland. Vandaag wil ik mijn lezers meenemen naar de Kempen. Ik hoef niet te herhalen wat al onze scholieren



dat de Kempen deel uitmaken van de zandstreek en dat zij zich ten noorden van de Schelde uitstrekt over bijna heel de provincie Antwerpen en over het noordelijke deel van Limburg. Wat de reiziger die in de Kempen aankomt meteen treft, is het vlakke uitzicht: “de Kempen,” zegt Edmond Picard, “met haar dorre uitgestrektheden, waar de wisselende hemel zich zo krachtig opdringt aan het oog, de stille en verlaten vlakten.” Lange dreven, omzoomd door Amerikaanse eiken met glanzend groene of rijk purperen bladeren, al naargelang het seizoen, lopen door de onbebouwde,

grijze heide, waar hier en daar roze heidebloemen oplichten, tot aan de randen van de bossen van sparren, tot aan de bermen van de wegen die de reiziger volgt. Grijze zandwegen vertrekken aan weerszijden van de grote weg en leiden naar verre gehuchten, waarvan men soms de toren ziet opduiken tussen het lover. Of, in de openingen van het uitzicht, wanneer het oog niet te zeer wordt tegengehouden door het te dichte struikgewas, ziet men uitgestrekte roze en paarsachtige heidevelden, aan het einde waarvan zich in de lucht de zwarte kruisvorm van de windmolens aftekent. Soms verruimt de heide haar uitgestrektheid plots, alsof zij opademt, zoals in Kalmthout, waarvan de duinen beroemd zijn geworden doordat ze bezongen werden door een hele schare schilders: de Barons, de Heymans, de Asselbergs, de Westrate en nog zoveel anderen van meer recente datum. Daar is het de zandwoestijn. Vanaf de top van de duinen ontwaart men een zee die aanrolt, maar een vaste zee, in een golvende massa van schraal gebladerte. Aan de horizon priemt een kerktoeren zijn scherpe spits omhoog, een sparrenbos legt er zijn donkere massa tegen, en de rookpluim van een trein rafelt uit in de lucht. Over het hele land spreidt de stilte haar loden vleugels. Een geheimzinnige ingetogenheid hult de dingen in: de zandwegen, de

heidevelden, de bosjes, de molens, de kleine afgelegen huisjes die men aantreft in een soort gecultiveerde open plekken, die als oases zijn in de zandige heide. Het is een vreugde om die kleine, afgelegen huisjes tegen te komen. Men heeft lang gewandeld zonder iemand te zien, zonder iets dat aan de mens doet denken. Men voelt de eenzaamheid zwaar op de grond drukken als een soort betovering, tragisch soms, maar die opgeheven wordt door slechts de roze vreugde van de heidebloemen, door het witte licht van de berken. Ah, die mooie berkengroepen in de talrijke “witte bosjes”,



die een rustgevend contrast vormen met de donkere sparrenbossen! Men blijft staan. Men luistert naar het loom geruis van hun bladeren de slanke twijgen. Men geniet van de elegantie van hun zacht wiegen. En dan, voorbij de hoek van een bos, verschijnen enkele akkers, magere velden met aardappelen of boekweit, en in een bomenhoek de afgelegen hoeve, althans wat men daar een hoeve noemt, en die vaak niet meer is dan een klein huisje. Wanneer men de dorpen nadert, houdt de heide op of verdwijnt ze op sommige plaatsen om plaats te maken voor landbouwgrond. Kleine rechthoekige velden, omzoomd door grachten en struiken, groene weiden die op het zand veroverd zijn door het harde werk van de Kempense boer. Hier is de arbeid zwaar en onafgebroken. Toch wordt hij beloond, als men tenminste afgaat op het schouwspel van de mooie kudden schapen of koeien die 's avonds naar de stallen terugkeren. De dorpen verschillen naargelang de streek. Hier, langs de grote steenwegen, staan aan de rand van de weg al wat rijkere en soms weelderige huizen, oude kastelen omringd door parken met hoge bomen en vijvers vol zwanen en eenden. Daarentegen groeien de huizen in het binnenland zonder orde rond de kerk samen; hun lage, ouderwetse woningen hebben iets gedweë en weemoedigs dat tot nadenken stemt. Ga één van die huizen binnen. U zult verbaasd zijn over de sobere schoonheid van het interieur. Alles ademt de goede oude tijd. De hoge schouw is bekleed met tegels met bloemmotieven; aan de voet van de haard droomt het spinnenwiel dicht bij het open vuur. Het eenvoudige eiken meubilair getuigt van bescheiden

welstand. Het oude koperen Christusbeeld, zwartgeblakerd door de jaren, waakt over het huis. Woont het geluk niet in deze woningen niet het oppervlakkige geluk van stadsbewoners, maar een eenvoudig, diep geluk, geworteld in de aarde en de tradities van de voorouders. De Kempen heeft haar schilders. De duinen van Calmpthout aan de ene kant, de moerassen van Genck aan de andere, hebben altijd hun kunstenaarskolonies gehad die er de ruwe schoonheid en de naïeve ontroering kwamen zoeken. Ze heeft ook haar dichters: Georges Eekhoud voor de Antwerpse Kempen, Georges Virrès voor de Limburgse Kempen. Beiden hebben de vurige en mystieke ziel beschreven van deze bewoners, uiterlijk zo ruw en een beetje wild. Zij hebben die ziel belichaamd, met haar nobele hartstochten en haar sombere instincten, in idyllische of tragische verhalen: “Les Fusillés de Malines”, “La Glèbe héroïque”, “La Bruyère ardente”, waar de grote heide triest en donker, mysterieus en pathetisch droomt.

In het bovenstaande artikel noemt de schrijver **Georges Eekhoud**.



Georges Eekhoud (1854–1927) was een Belgische schrijver die een bijzondere plek inneemt in de Belgische literatuurgeschiedenis. Geboren in Antwerpen, schreef hij voornamelijk in het Frans, maar bleef zijn Vlaamse afkomst nooit vergeten. Hij stond bekend om zijn naturalistische romans en verhalen, waarin hij het leven van arbeiders, boeren en andere figuren op indringende wijze verbeelde.

Een detail in de verhalen over Eekhoud is zijn vermeende band met Kalmthout. In sommige bronnen circuleert het idee dat hij van zijn grootouders een huis in Kalmthout zou hebben geërfd, waar hij een deel van zijn leven zou hebben doorgebracht. Bij nader onderzoek blijkt dit echter onwaarschijnlijk. Historische en biografische gegevens tonen aan dat Eekhoud na de dood van zijn grootmoeder langs moederszijde wel een aanzienlijk fortuin en een huis erfde, maar dat dit huis in Kapellen, niet in Kalmthout, lag. Hij bewoonde het tijdelijk, maar verkocht het later om financiële redenen, waarna hij zich definitief in Schaarbeek vestigde. Toch blijft de link met Kalmthout interessant. Eekhoud bezocht of kende de Kempense heide en het landelijke landschap, en in zijn poëzie duikt de naam “**Calmpthout**” op. Het Franstalige gedicht dat Eekhoud schreef over “Calmpthout” kan je [HIER](#) lezen. Hieronder de vrije vertaling:

Kalmthout, lag. Hij bewoonde het tijdelijk, maar verkocht het later om financiële redenen, waarna hij zich definitief in Schaarbeek vestigde. Toch blijft de link met Kalmthout interessant. Eekhoud bezocht of kende de Kempense heide en het landelijke landschap, en in zijn poëzie duikt de naam “**Calmpthout**” op. Het Franstalige gedicht dat Eekhoud schreef over “Calmpthout” kan je [HIER](#) lezen. Hieronder de vrije vertaling:

Calmpthout Wat! Jullie zijn teruggekeerd naar de menigte en het rumoer, Naar de grote stad waar alle rust verdwijnt, Waar de leugen koning is, in zijn noodlottige luxe! Om opnieuw het schijnsel te zien van een valse en ijdele wereld, Hebben jullie voorgoed, verloren in de verte, De ongestoorde stilte van het bescheiden dorp achtergelaten! Het is waar dat wij nu weer verenigd zijn; Onze haarden staan naast elkaar, en onze twee bevriende daken Heffen hun schoorstenen op naar dezelfde hoek van de hemel. Ik kan vaker aan jullie drempel blijven staan, En de slepende winters, met minder trage pas, Zullen vergeten wegvallen in de loop der jaren. Maar de zomer! Vermoeid van een eng landschap, Lijdend onder de hitte die de stenen opnemen, Zullen jullie opnieuw verlangen naar jullie groene kreupelhout, Waar de juni-zon minder fel straalt, In een lucht verfrist door de adem van de wind,	Al dat alles bracht mij in een nieuw land; Elk ding raakte mij in het hart: alles was mooi. Alsof ik nooit eerder het platteland had gezien. Soms overviel mij een zachte ontroering; Ik voelde mij zo gelukkig als een zwerm kinderen Die vrij mogen dartelen zonder dat iemand hen begeleidt. Het middagmaal was verrukkelijk, besproeid met goede wijn, Die het hart verruimt en vrolijkheid oproept Bij een speels couplet op een lachende lip. Maar toch, terwijl we spraken over dingen uit het verleden, Kon plots een zwarte plek zich oprichten, Als een jaloerse schim aan de vrolijke tafel; Maar hij verdween onder de slagen van de vrolijkheid: Op het voorhoofd dat hij een ogenblik bedroefd had, Vervloog spoedig de pijnlijke indruk. De zon gluurde naar ons door de ruiten, En als een kind dat hij is, streelde hij de gordijnen, En zijn stralen namen onze glazen tot doelwit. De kerktoeren van het gehucht rees vlak bij ons op, Sierlijk en spits; de klok, met haar heldere zachte klank, Kondigde ons de lichte vlucht van het uur aan... En ik, die soms ophield jullie woorden op te vrolijken, Staarde dromend naar het rustende landschap,
---	---

En geparfumeerd door bloemen met zo'n zuivere geur.

En Calmpthout zal in jullie herinnering herleven; Om de voorbijgangers zullen jullie een zucht slaken;

Tevergeefs zullen jullie ogen zoeken naar de heidevelden,

De vlakte die aan de horizon haar lijn tekent, Het zand dat het terrein betwist met het gras, En de moerassen die sluimeren langs de sparrenbossen!

Herinneren jullie het nog? Ik, een gedwongen stedeling,

constant benauwd door de lucht van mijn gevangenis,

Ik nam op een dag mijn vlucht: de vogel verliet zijn kooi.

Enkele uren kwam ik jullie nest bezoeken, De lieflijke verblijfplaats van hen die door een God van liefde zijn gezegend,

Een poëtische schuilplaats, omringd door lover.

De herfst zou komen... Op de dichte struiken Verschenen al bruine, vage tinten; Het karmozijnrood steeg op over het groen van de hagen;

De sparren ademden wilde geuren uit; De lucht was zacht en zuiver; de blauwige glans Van een stille hemel viel neer op het hoge hout.

De vogels zongen vrolijk in koor, Huppend en fladderend van struik naar struik, Hun levendige vleugels schuddend in de zon; In de fluwelen weiden herkauwden de grote ossen,

Met een rustige blik diep in hun ogen, De achterpoten gevouwen en het hoofd wiegend. Soms, aan de rand van het veld, stond er een jonge landbouwer:

Een aandachtige, sterke, viriele veehoeder, Overlopend van gezondheid, vol sap en leven, Rechtop, de ellenboog leunend op zijn knoestige staf,

Hij keek ons na op het stoffige pad, Afgeleid van zijn lied of zijn dagdroom.

En naarmate wij verder gingen: — verderop, De groenige rieten daken en de hooimijten, De put met haar twee emmers, hangend aan hun kettingen,

De kippen kakelend op de stappels mest, De mollige peuters, die zachtjes met elkaar praatten,

Toegesneld naar de drempel of verstopt onder de eiken:

Onder een van die hemels die door een witte pluiz worden beroerd.

Vooruit! weer naar buiten! Alleen, ditmaal, Terwijl we de grote weg volgden en langs de bossen gingen, Kwamen we aan de zandduinen;

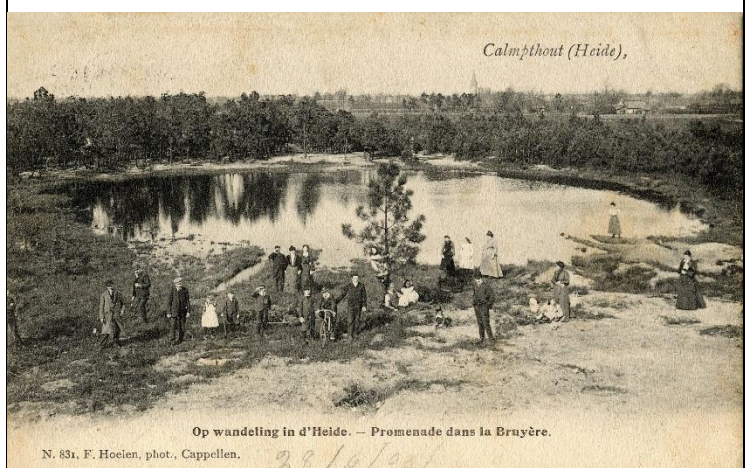
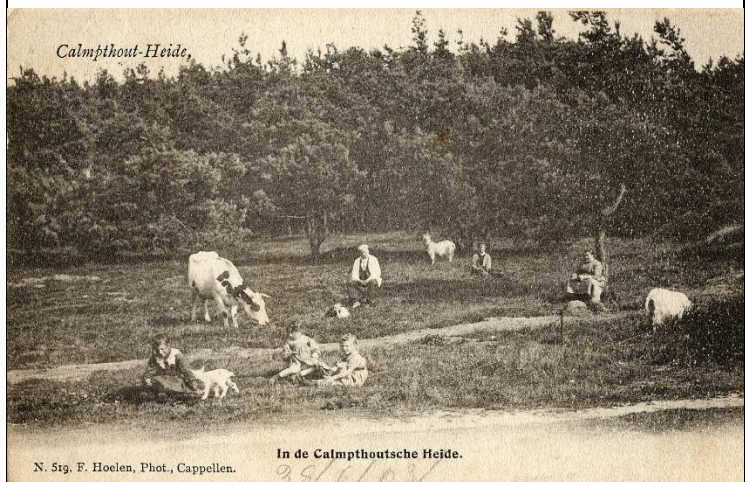
En in drie sprongen, van de voet tot de top, Hadden we aan onze voeten, somber en streng van aanblik, De vlakte die zich uitstrekt, immens, eindeloos.

Er is iets dat mij beurtelings charmeert en ontroert: Die zo diepe stilte bij het vallen van de dag, Die heide zover het oog reikt,

Heeft een machtig effect op de ziel, en de nietigheid Van de mens, die denkt gevormd te zijn als een reus, Wordt stil in die stilte en die uitgestrektheid.

Nu terug! Moet ik spreken over de bloemen, Over het landelijke boekje, met zijn prikkelende geuren, Geplukt in de grachten langs de laan, En dat ik bewaard heb — vergeeld, gedroogd, verwelkt — Een embleem van het geluk dat korrel na korrel ontsnapt, Waarvan je later vergeefs de verdwenen kleur zoekt.

Die dag ligt al ver achter ons, maar wat doet de tijd ertoe? Ik zal nooit de dierbare, zachte momenten vergeten Die wij bij jullie in het dorp hebben doorgebracht... O! ik denk er vaak aan, in mijn kamer, 's avonds, Wanneer de straat verlaten is en diep in de zwarte hemel De maan mij toelacht met haar ronde gezicht.



Racen op de Putsesteenweg

We vonden een artikel verschenen in een krant van 3 maart 1900. Het deed ons denken aan wat Kalmthoutenaar Kristof Cappuyns zich een tijdje geleden afvroeg op facebook. Is er iemand die de "Automobile Club Anversois" kende, of daarover iets wist. Zeer toevallig stootte wij op een artikel wat dan ook nog heel Kalmthouts getint is, lees maar mee:

""Zondag toekomende, 6 mei, zullen op de weg Putte-Calmphout, recordpogingen plaats hebben, ingericht door den Automobile Club Anversois voor den kilometer (staande en vliegend vertrek). Om te bewijzen hoe weinig gevaarlijk eene automobiel is en hoe zij het vervoer bij middel van paarden overtreft heeft de Heer Archdeacom, van Parijs, aan de Heer Lépine, overste der Parijsche politie, voorgesteld de volgende proef te nemen: De Heer Archdeacon zou met zijne automobiel met eene snelheid van 35 kil. per uur rijden; één rijtuig zou rijden met eene snelheid van 20 kil. per uur. De Heer Archdeacon beweert, en daar is geen twijfel aan, dat hij zijne automobiel sneller tot staan zal brengen en er meede korter zal keeren dan de koetsier met zijn paard zou kunnen doen. Hij zou eene som van 1000 frank neerleggen, ten voordelen van de bedienden der stad Parijs, tot staving van zijn voorstel.

Of de race op 6 mei 1900 is doorgegaan en wat het resultaat ervan was hebben we niet kunnen achterhalen, ook niet waarom dit op de Putsesteenweg plaatshad. Wel hebben we wat info gevonden over deze club zelf. In de beginjaren van de auto's, rond 1900, ontstonden in België meerdere lokale clubs van auto-enthousiastelingen en automobilisten. De *Automobile Club Anversois* was één van die clubs in Antwerpen (in het Frans aangeduid *Anversois*).

Deze clubs organiseerde bijeenkomsten, ritten en sociale netwerken voor leden die auto's bezaten of interesse hadden in de toen nieuwe mobiliteit. In de loop van de 20ste eeuw werden veel van zulke regionale clubs ofwel opgenomen in grotere organisaties of stopten ze hun activiteiten. Rond eind 1898 – begin 1900 werd op aandringen van de *Automobile Club de Belgique* ook in Antwerpen een club opgericht: de *Automobile Club Anversois*, onder voorzitterschap van baron De Bieberstein. Dit was een van de eerste lokale automobielclubs in België, net zoals andere clubs ontstonden in Luik, Charleroi, enz. In die tijd waren auto's zeldzaam en duur, en zulke clubs waren vooral voor welgestelde autoliefhebbers uit de hogere standen. De voorzitter baron De Bieberstein zou een Nederlander geweest zijn, hij was van rond 1900 tot 1902 de voorzitter van de "Automobile Club Anversois", in 1902 opgevolgd als voorzitter van de club door Baron Pierre, Henri, Marie de Caters de Bosschaert. Hij werd geboren op 25 december 1875 in Berchem en overleed in maart 1944 in Parijs. Pierre was een autocoureur en snelheidsman, actief rond 1900–1907, hij zette meerdere snelheidsrecords neer en won grote wedstrijden. In 1904 haalde hij met een Mercedes snelheden tot ca. 156 km/h. Hij was ook een pionier van de Belgische luchtvaart. Hij maakte in 1908 één van de eerste gemotoriseerde vluchten en kreeg op 2 december 1909 het eerste officiële Belgische vliegbrevet. Hij richtte ook vliegtuigbouwactiviteiten op in België en organiseerde vliegmeetings (o.a. Antwerpen 1909). Tijdens WOI was hij betrokken bij de Belgische militaire luchtvaart en leidde (of instrueerde) vliegtuigopleidingen.



(op de foto Baron de Caters aan het stuur van een oldtimer!)

Buurtkoffieconcert in Dennendael!

Op dinsdag 23 december vanaf 14u kan je genieten van een kerstconcert gebracht door leden van het koor KREAVOCALE. Het koor wordt begeleid door de vaste dirigent, pianist/componist Petar Čalić. KREAVOCALE is een afdeling van KREATIEF, die afgelopen vrijdag een Kalmthoutse Cultuurprijs ontving. Een zeer gevarieerd programma, met kerstliederen, meezingers en eigen repertoire is samengesteld. Een presentatie illustreert het programma.



Oude en vergeten beroepen van vroeger

Vandaag: Zoethoutmolenaar n° 100 - LAATSTE!

Een zoethoutmolenaar is de eigenaar van een zoethoutmolen waar de wortels van bepaalde heestersoorten tot poeder vermalen worden voor het maken van medicinale dranken. Zoethout zijn de stukjes van de wortelstok van de zoethoutwortel, die de sterke zoetstof glycyrrizinezuur bevat. Decennia geleden werden zoethoutstokjes verkocht als een populair snoepje. Glycyrrizinezuur wordt ook verwerkt in drop. Het meest interessant zijn de geneeskrachtige eigenschappen van de wortelstok. Zoethout heeft een heilzame werking op de luchtwegen. In Europa werd zoethout vanaf de vijftiende eeuw algemeen bekend, hoewel daarvoor reeds grote namen zich lovend uitlieten over zijn geneeskracht, vooral voor de maag en de luchtwegen. Monniken van de Dominicaner orde maakten hoestkoekjes op basis van het sap. In 1731 slaagde de Italiaan Giorgio Amarelli erin om het sap uit de zoethoutwortel tot drop te verwerken. De basis was gelegd voor de alom bekende snoepjes. Al meteen werd de nadruk gelegd op de verzachtende werking bij hoest en verkoudheid. Van zoethout wordt ook thee gemaakt. De helende kracht van zoethout is al eeuwen bekend. In de middeleeuwen was het gebruik van zoethout ook in Europa bekend. Het werd geplant in de tuinen van kloosters, waar de monniken er zoethout sap van maakten, een voorloper van de hoestdrank.



Laatste bijdrage over oude beroepen!

Dit is/was nummer 100 of het laatste oud en vergeten beroep van vroeger waar wij in Heide Vertelt een reeks van 100 verschillende beroepen hebben besproken. We zijn begonnen met nummer 1 op 7 januari 2024 en schreven over de aambeeld maker en een jaar later, op 5 januari 2025 kwam de hofnar in beeld als nummer 51. Bij de uitgave van Heide Vertelt van 27 oktober 2024 was dit ons 250^{ste} nummer en daar schreven wij over het gouden beroep van Goudsmid. En zo is het tijd om te stoppen.

Tijd om even vakantie te nemen en werken aan een nieuwe rubriek die vanaf 2026 wekelijks zal verschijnen: **“125 JAAR ARCHITECTUUR IN KALMTHOUT”**

Ik wil aan al onze trouwe lezers alvast een zalig Kerstfeest wensen en een gezond nieuwjaar 2026. Het jaar zit er alweer op en het was voor vzw Heide Vertelt een druk jaar. Een jaar waar ons boek werd uitgegeven “Waar Lijn 12 haar sporen achterliet”. Dat dit zo’n enorm succes werd hebben wij aan jullie te danken, beste lezers. Daarom willen wij graag verder werken aan een nieuw project dat wij aan jullie in het begin van het nieuwe jaar aankondigen! Want stilzitten gaan we zeker niet doen en wij beloven jullie veel leesplezier in 2026!!!

(bijdrage van Paul Witters)

Altijd maar zoeken, blijven zoeken en... doodsprentje gevonden van:

Clément Joanne Joseph Hubert Beatrix Maria VAN LIDTH DE JEUDE

Wie was hij?

Op 27 maart 1897 was burgemeester Peeters, zwaar suikerziek, overleden in zijn woning, Kapellensteenweg 152. Van de twee kandidaat-opvolgers liet P.L. Buurmans het afweten omdat hij te oud was en te veraf woonde (Nieuwmoer). Op 7 juli 1897 werd jonkheer Clement van Lidth de Jeude met feestlieders ingehaald als nieuwe burgemeester.

“Mocht ons dorpje lieflijk bloeien, onder uwe heerschappij; mocht het steeds in voorspoed groeien, zulks – gevierde – wensen wij”

Hij woonde op de Kapellensteenweg waar zijn villa werd gebouwd einde jaren 1890. Deze villa stond naast de meisjesschool waar zich nu de Colruyt bevindt en voordien de garage Van Trier-Renault. Nadien werd de villa door nog een notaris bewoond: Georges Myin. Hij verbleef tot aan zijn dood in Kalmthout wonen. In 1948 werd de villa afgebroken. Maar naast deze villa van Myin, ook nog op de parking waar garage Van Trier



was, stond het hoeveke Jacobus Guns – Sophie Orban. Dit boerderijtje was één der abdijhoeven van Tongerlo en stond bekend als ‘Het klein Hoeveken’ of eertijds als de ‘Laerhoeve’. Het hoeveke, dat afbrandde in 1928, stond met zijn zijgevel naar de Kapellensteenweg, Jacobus Guns was schoenmaker en zijn atelier bevond zich op de zolder.

De hoeveelste burgemeester was Clément van Lidth de Jeude?

In de vroegere tijden werd de categorieën van wat nu burgemeester is, ingedeeld als volgt:

- De Heren in Kalmthout: van voor 1146 tot 1651
- De Heren van Kalmthout: van 1651 tot 1795
- Schouten periode tot 1795
- Maires periode 1795 – 1815
- Burgemeesters periode 1815 – heden

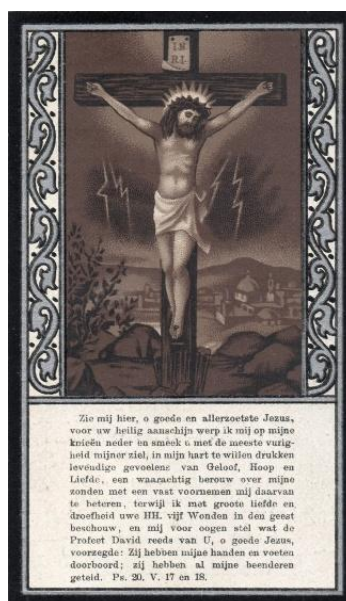
Daarin zien we dat Clement van Lidth de Jeude de zevende burgemeester was.

Geboren in Mortsel op 26 augustus 1845 en overleden in Calmpthout op 3 januari 1905.

In een overzichtslijst tellen wij dat er 19 verschillende namen-burgemeesters zijn. Sommige hiervan hebben een tweede ambtsperiode dienstgedaan als burgemeester.

Onze huidige burgemeester Lukas Jacobs is de 19^{de} burgemeester en in 2024 is hij aan zijn vijfde ambtstermijn begonnen.

(bijdrage van Paul Witters)



Achterbroek in beeld

Een foto gevonden uit periode 1960. Wie deze foto heeft genomen is niet geweten. Deze foto toont de Kerk met zijn "gemeenteplaats" die een ongelooflijke rust uitstralen. Let op de twee geparkeerde auto's, twee DKW'tjes, modellen uit de tijd van toen....



(bijdrage van Paul Witters)



Een erfenis na 175 jaar!

We schreven al eerder over het “kotje der herinnering”, waar een oplossing voor wordt gezocht, een verzameling van Frans Jochems. Eén herinnering werd deze week weggegeven. Frans schonk een uithangbord van 175 jaar oud aan onze medewerker Paul Witters. Het is het uithangbord van het café “in de Bijl” destijds gevestigd in de Dorpsstraat schuin tegenover de Sint-Jacobskapel. Paul had al langer zijn oog laten vallen op dit voorwerp dat tentoon werd gesteld



in het “Kotje der Herinnering”, voor hem is dit familiegeschiedenis. Het was Antonius Ansoms en zijn echtgenote Maria Nuytemans die rond 1843 hun intrek namen in café “in de Bijl”. Antonius was een wagenmaker, Maria bediende de klanten in het café en had daarbovenop nog een winkeltje. Na Antonius was het zoon Johannes die zijn vader opvolgde, hij huwde met Joanna Greefs. Het gezin kreeg negen kinderen waarvan Maria het jongste kind was, zij huwde met Fernandus Witters. Fernandus en Maria waren de grootouders van Paul. Zo komt het uithangbord na vijf generaties terug in het bezit van de



familie en daar is Paul ontzettend blij mee. Deze week verdween het bord uit het “kotje”, dit zal ongetwijfeld een ereplaats krijgen bij de familie van Paul Witters in Dennendael. Ondertussen wordt er nog ijverig gezocht naar een oplossing om het “kotje der herinnering” niet verloren te laten gaan!

(Louis)

(op de foto hiernaast zien we de Sint Jacobskapel en daar tegenover café “in de Bijl”, het bewuste uithangbord hangt naast de inkomdeur van het café)

Vuurwerk verboden in Kalmthout!

Mededeling van de Lokale politie Zone Grens

Rond de jaarwisseling krijgen wij vaak vragen over het gebruik van vuurwerk. Daarom zetten we de regels voor Essen, Kalmthout en Wuustwezel nog eens duidelijk op een rij.

Algemeen vuurwerkverbod

In Essen, Kalmthout en Wuustwezel geldt een algemeen vuurwerkverbod. Dit verbod is gedurende het hele jaar van kracht en blijft ook gelden op de avond van oud- naar nieuwjaar. Dat betekent dat ook tijdens de jaarwisseling het afsteken van vuurwerk niet is toegestaan. Ook wensballonnen en voetzoekers zijn verboden.

Waarom dit verbod?

Het vuurwerkverbod is er om:

- letsels en brandgevaar te voorkomen
- overlast te beperken

- stress en gevaar voor dieren te verminderen
- de veiligheid en leefbaarheid in onze gemeenten te garanderen

Handhaving

De politie ziet toe op de naleving van dit verbod. Bij vaststellingen kan vuurwerk in beslag worden genomen en kan er een sanctie volgen, overeenkomstig het geldende politiereglement.



Samen veilig het nieuwe jaar in

Wij rekenen op ieders medewerking om samen te zorgen voor een veilige, rustige en aangename jaarwisseling in Essen, Kalmthout en Wuustwezel.

Veel gestelde vragen over vuurwerk

Mag ik vuurwerk afsteken tijdens Oud en Nieuw?

Nee. In Essen, Kalmthout en Wuustwezel geldt een algemeen vuurwerkverbod. Dit blijft ook van kracht tijdens de jaarwisseling van oud- naar nieuwjaar.

Geldt het verbod ook op 31 december en 1 januari?

Ja. Ook tijdens de jaarwisseling is het afsteken van vuurwerk verboden.

Wat met wensballonnen en voetzoekers?

Wensballonnen en voetzoekers zijn altijd verboden.

Wat gebeurt er bij overtreding?

Bij vaststellingen kan vuurwerk in beslag worden genomen en kan er een sanctie volgen, dit volgens het geldende politiereglement.

Uit de oude doos



Onze medewerker Wim Kuyps bracht al meerdere malen verhalen vanuit de "Acht Zaligheden". Wij vonden een foto genomen in die Acht Zaligheden waarop een aantal schamele woningen te zien zijn, en de bedrijvigheid en klederdracht van de bewoners. Het geeft een mooi beeld van de tijd van toen!

